

La trebbia

(Valente Faustini - 1889)

O cära la mè Trebbia! Quand me at guärd,
cmè sa vadiss mè Mär, me a ver i brass,
e in sla gerra, in sla sabbia, insima a ill piärd
g'ho l'allegria sgaiinta d'un ragass
e in dal mè cör am pär ad seintam mei
quand vëd, luntan, i to dü pont asmei.

E par te, c'at travers i noss paes,
da ill muntagn pö luntan in feina al Po,
par te, cmè tant puian con i'äl dastes
vuln ill mè rim c'ho fatt e ca farò,
in äria in äria, in dal noss ciel asrein,
o regina di fiüm dal Piasintein.

Ragazz, luntan da cà quand a stüdiäva,
in di libress antigh me t'ho cattä
e quand coi mè cumpagn a n'in parläva
i stävn atteint a seintam a cüntä.
Me ga dsiva: "L'è granda, granda, granda;
l'è un mär ad gerra, un gran sabbion c'sa
spanda;

e quand d'estä s'ag leva un gran vinteri
e un gran nüvlon ad sabbia al vegna innanz,
m'ag pär dadrè million million d' guerrieri
e di sgäi c'fan pagüra e gint a pianz
e sura al veint, ai sgäi, la cunfusión,
da Ursleingh as seinta a rangugnä al cannon.

O Trebbia cära! At sè stä te la prima
c'm'ha fatt innamurä dill noss muntagn;
tacc ai to ras'cc m'è vegn la prima rima,
che po l'ha ciamä tütt ill so cumpagn,
ill bell rim c'vulan via con i'äl dastes
e i piäsn a ill bell ragazz dal mè paes".

A fäs da la surzía, tütta l'ho vista,
che c'un mezz pass a l'as cavalla via;
un gran sileinzi, una muntagna trista;
una pianta, un uslein al na gh'è mia,
e, cmè una longa bissa dasnudä,
al canalein tra i sass al s'fa la strä.

Po dop l'as fa profunda in mezz al verd;
damezz ai sass la fa di piccui sält;
sut a di nissöi pär cl'as vaga a perd;
la fa di pussunei cascand d'in ält,
in duva la muntana innamurä
la canta e la g'arzeinta al so bügä.

Po dop l'as fa pö granda e pö cattiva;
as vëda cl'ha rüglä di gran sasson;
as vëda cl'ha s'ciancä na quäica riva;
i'enn verd, azlä, profund i so pusson;
eppür la fa dal bein drè la so strä:
la dacqua un quäich urtein, un piccul prä;

e allura a gh'è tüt verd lamò d'inturan:
di piopp, dill quers e di bei salaz gris;
là al ronsgnö lü al ga canta nott e giuran;
là l'anma la s'insogna al paradis;
gh'è all'ombra d'una quersa un caslinein
e in sl'erba gh'è dastes un bügadein;

un sintarö in mezz a macc' e spein
a bisso-böga al meina zù in sla gerra;
oppür gh'è un puntazel, c'meina a un mülein
e attac a gh'è cultiv na branca ad terra,
e in mezz al russ dill macc' ad sanguinella
dill vacc, ca fan ciuccä la campanella.

Ma dop, un po' pö innanz la fa spaveint;
l'è profunda profunda e piina ad sass;

l'è miga pö un canal, a l'è un turreint;
l'acqua rissiusa la fa un gran fracass,
e tütt in gir gh'è piin ad gerra e ad sabbia,
as vèda i brütt effet ad la so rabbia;

muntagn aspaccä in mezz e di sasson
gross cmè cà da brasseint; piant mezz culgä;
tütt inturn ill muntagn rigä ad büson,
d'ogni pärt a gh'è plä, gh'è ruvinä
e il povar cà a mücc' in s'un altüra,
chi päran scappä là da la pagüra.

L'è csè a Urganasch, suar Bobbi, ai
Barbarein;
feina al culur ad l'acqua è pö cattiv,
parché, da verda cl'era, l'è un türchein,
culur ad vedar sporc, culur d'sass viv;
e induva ag batta deintr al sul lüseint
lamò la pär un fiüm ad ferr fugheint.

Pri sintarö in dla gerra e insima a ill pdagn,
cmè una trüppa ad furmigal c'vann in fila,
passa la bona gint dill noss muntagn
ciamä da una campana ad vuz süttla;
trëmla in dl'äria la vuz dla campanella,
sutt ill pdagn passa l'acqua e la tarmella,

e ciära e piana c'un rimur sigueint
cma fa l'acqua ca passa in s'un mülein,
ur la brilla, ur la speccia in dal muleint
na cà, un castell, la turr d'un cisiulein,
e feina sutt al pont tacc al Vargär
in di pusson a l'è culur dal mär.

Ma sübit dop a l'è un desert ad gerra
bianc e biancheint, seinz'erba, scunfinä;
par difeind dal turreint cla poca terra
gabbion, gabbion, gabbion allineä;
gnanca un po' d'acqua, ma una chiet
enorma,
cmè un om cattiv, che pr'al mumeint al
dorma,

Ma appena la muntagna as fa un po'
scüra,
appena in sill muntagn rangogna al tron
la Trebbia la precipita in pianüra
a purtä dann, spaveint, desulazion,
e rügla in dl'acqua giäda ac curra fort
pegur, piant e baross col cavall mort:

La sa sbatta inrabì contra ai gabbion
e al fracass a l'è immeins e al dann l'è gross..
Sutt'acqua as seinta a rantulä i sasson,
c'ag pär di can rabbius a rusgä di'oss;
e al poar villan s'la vèda a passä innanz
smort, avilì e al n'è gnan bon da pianz.

Eppür a s'ag völ bein a sta mustrassa!
Vista una vota a l'as dasmeintga pö!
L'av cassa in cör una passion, l'av cassa,
che quand n'in si luntan an si pö vö!
Ad sira, in sill so riv, av pär c'as seinta
la vuz ad vossa Mär, cla v'indurmeinta.